

Aktuálne z autorského práva

Európska komisia v poslednom období, teda približne od roku 2020, nevyvíja osobitnú legislatívnu činnosť v autorskoprávnej oblasti. Napriek naliehaniu niektorých krajín EÚ (napr. Holandsko, Belgicko, Francúzsko alebo Dánsko) najnovšie Európska komisia vyhlásila, že v súčasnom mandáte už neplánuje pripravovať ani žiadnu legislatívu, ktorá by reflektovala sporné rozhodnutie Súdneho dvora EÚ (ďalej SD EÚ) v tzv. prípade RAAP – t. j. vo veci C-265/19 Recorded Artists proti Phonographic Performance. Odôvodnila to výsledkami cielených konzultácií so širokým spektrom zainteresovaných subjektov, ktoré realizovala ešte koncom minulého roku a ktoré preukázali zmiešané a nejednoznačné názory, ako sa postaviť k téme materiálnej reciprocity a národného zaobchádzania vo vzťahu k primeranej odmene za šírenie a prenos umeleckých výkonov a zvukových záznamov z tretích krajín do členských štátov EÚ a naopak.

Na druhej strane sa však Európska komisia intenzívne venuje oblasti vymožitelnosti práv duševného vlastníctva vrátane autorského práva. Kým v máji 2023 Európska komisia vydala odporúčanie týkajúce sa boja proti on-line pirátstvu v prípade športových a iných živých podujatí¹, na ktoré nadviazali viaceré aktivity Úradu Európskej únie pre duševné vlastníctvo (ďalej EUIPO), v marci 2024 zverejnila Európska komisia ďalšie odporúčanie – **odporúčanie týkajúce sa opatrení na boj proti falšovaniu a o zlepšení vymožitelnosti práv duševného vlastníctva**², tentoraz s pôsobnosťou na celú oblasť duševného vlastníctva. Nezáväzne v ňom vyzýva členské štáty EÚ vrátane trhových hráčov a ekonomických „operátorov“, ktorými sú napr. poskytovatelia sprostredkovateľských služieb, na prijatie efektívnych, primeraných a vhodných opatrení na boj proti rôznym aktivitám porušujúcim práva duševného vlastníctva v online i offline prostredí. Súčasne apeluje na prevádzkovateľov sociálnych médií, poskytovateľov doménových mien alebo prevádzkovateľov platobných služieb, aby zaviedli z vlastnej iniciatívy – dobrovoľne určité nástroje, ako napr. notifikačné či identifikačné mechanizmy a systémy,

prostredníctvom ktorých by im boli podozrivé aktivity porušujúce práva duševného vlastníctva nahlasované. Zlepšiť by sa mali tiež právomoci orgánov, ktoré vykonávajú dohľad nad trhom a vydávanie dynamických súdnych príkazov. Posilniť by sa malo alternatívne riešenie sporov, zdieľanie informácií na účel vymožitelnosti práv duševného vlastníctva, výpočet i priznanie zodpovedajúcej náhrady škody, resp. efektívnosť vyšetrovania porušení a trestných sankcií. Zabezpečiť by sa to mohlo predovšetkým prostredníctvom vzdelávania a zvyšovania povedomia o potrebe ochrany práv duševného vlastníctva medzi subjektmi vrátane malých a stredných podnikov. Európska komisia v odporúčaní zdôrazňuje, že na boj proti aktivitám porušujúcim práva duševného vlastníctva sa dajú využiť aj nové technológie, konkrétne aj umelá inteligencia (ďalej AI, z angl. *artificial intelligence*).

Práve problematika AI vo vzťahu k autorskému právu sa dostáva čoraz viac do popredia v diskusiách na úrovni EÚ i na medzinárodnej úrovni. Diskusie sa vedú najmä o príležitostiach, ktoré AI autorom a iným tvorcom obsahu prináša, ako aj o negatívnych stránkach AI a výzvach, ktorým musia autori a iní nositelia práv v digitálnom prostredí čeliť. Ide predovšetkým o tzv. generatívnu (tvorivú) AI.

Téma generatívnej AI bola aj predmetom autorskoprávnej konferencie belgického predsedníctva Rady EÚ, pričom viacerí panelisti sa zamerali na posúdenie AI v kontexte smernice o autorskom práve na jednotnom digitálnom trhu³ (vzhladom na čl. 4 ods. 3 umožňujúcim tzv. opt-out alebo výslovnú výhradu z uplatňovania výnimky na vyťažovanie textov a dát) i nedávne prijatie Aktu EÚ o umelej inteligencii. Zazneli tiež názory na vplyv a rozsah vstupov zadávaných do modelov AI, na posúdenie možnosti AI sa „učiť“ alebo „zdokonaľovať“ v tvorbe diel a iných predmetov ochrany, na posúdenie rozsahu tvorivého podielu AI na výsledkoch – výstupoch, ktoré je AI možná dodať, ako aj na otázku, či je možné použitie diel a iných predmetov ochrany umelou inteligenciou licencovať.

1 Dostupné na stránke Európskej komisie: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/recommendation-combating-online-piracy-sports-and-other-live-events>. Celý názov v anglickom jazyku: *Commission Recommendation of 4.5.2023 on combating online piracy of sports and other live events*.

2 Dostupné na stránke Európskej komisie: https://single-market-economy.ec.europa.eu/publications/commission-recommendation-measures-combat-counterfeiting-and-enhance-enforcement-intellectual_en. Celý názov v anglickom jazyku: *Commission Recommendation of 19.3.2024 on measures to combat counterfeiting and enhance the enforcement of intellectual property rights*.

3 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2019/790 zo 17. apríla 2019 o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom na digitálnom jednotnom trhu a o zmene smerníc 96/9/ES a 2001/29/ES.

V podobnom duchu problematiku AI rozoberalo aj informatívne zasadnutie o generatívnej AI a autorskom práve, ktoré sa uskutočnilo v rámci 45. zasadnutia Stáleho výboru WIPO o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom v apríli 2024. Rastúci vplyv generatívnej AI na kreatívne odvetvia bol prezentovaný z pozitívnejšieho hľadiska. Môže generatívna AI pomôcť autorom a tvorcom v kreatívnom procese? Akou formou? Dokážu výstupy generatívnej AI „súťažiť“ s obsahom vytvoreným ľudskou tvorivou duševnou činnosťou? Bude generatívna AI novým zdrojom príjmov autorov, umelcov a iných tvorcov? Ako sa „trénujú“ modely AI a je obsah nahrávaný do modelov AI vždy legálny? Dokážu sa autorskoprávne systémy dostatočne prispôbiť generatívnej AI a legislatívne ju pokryť? Bolo prezentovaných množstvo otázok, na ktoré je v súčasnosti ťažké dať jednoznačnú odpoveď.

Postupne však v téme AI vo svete začínajú konať hlavné súdy. Čínsky súd v Pekingu rozhodol, že známy nástroj AI predstavuje len pomocný nástroj pre autorov, umelcov a iných tvorcov, čiže nenahrádza ich tvorivú duševnú činnosť a uvedené osoby ostávajú stále nositeľmi práv. Zaujímavý rozsudok o AI prišiel aj z neďalekej Českej republiky. Mestský súd v Prahe rozhodol, že obrázok vygenerovaný nástrojom AI (programom nazvaným DALL-E, čo je model AI, ktorý dokáže vytvoriť digitálne obrázky na základe jazykového opisu – tzv. zadania alebo príkazu), nebude chránený autorským právom, pretože nejde o autorstvo fyzickej osoby. Žalobca v rámci príkazu požiadal program DALL-E o vytvorenie vizuálnej podoby dvoch strán podpisujúcich obchodnú zmluvu vo formálnom prostredí, ako napr. v konferenčnej miestnosti alebo v právnej kancelárii, pričom zobrazené mali byť na obrázku len ruky. Takto vytvorený obrázok zverejnil žalobca na svojej webovej stránke, ale žalovaný – miestna právna firma obrázok skopirovala a umiestnila ho na vlastnú webovú stránku. Žalobca preto vzniesol žalobu pre porušenie autorského práva, domáhajúc sa uznania svojho autorstva k obrázku. Žalobca argumentoval, že obrázok bol vytvorený programom DALL-E podľa jeho špecifických inštrukcií (zadania, príkazu), čiže by mu malo prislúchať autorstvo obrázka. Súd však konštatoval, že žalobca neuniesol dôkazné bremeno, keďže okrem vlastného svedectva nepreukázal žiadny iný dôkaz o autorstve. Vzhľadom na to, že aj v Českej republike platí, že autorom je fyzická osoba, ktorá dielo vytvorila, súd vyhlásil, že obrázok vytvorený AI nie je výtvorom schopným autorskoprávnej ochrany (dielom), pretože nie je výsledkom tvorivej duševnej činnosti fyzickej osoby. Súd však prakticky nevylúčil, že by žalobca, ktorý zadával len určité inštrukcie, mohol byť potenciálne autorom obrázka.

Nezaoberal sa teda myšlienkou, v akej miere je spomínaný model AI len pomocným nástrojom a aký tvorivý vklad od fyzickej osoby je potrebný. Dá sa však predpokladať, že v budúcnosti môže dôjsť v podobných sporoch práve k posudzovaniu uvedených aspektov.

V rozhodovacej činnosti nezaháľal ani SD EÚ. Z autorskoprávneho hľadiska sú významné dva rozsudky – vo veci C-260/22 *Seven.One Entertainment Group GmbH* proti *Corint Media GmbH* a vo veci C-10/22 *Liberi editori e autori (LEA)* proti *Jamendo SA*.

V prvom rozsudku⁴ proti sebe stáli organizácia kolektívnej správy (*Corint Media*), ktorá spravuje súvisiace práva súkromných televíznych a rozhlasových vysielateľov a odvádza príjmy z náhrad odmien za prázdne nosiče vysielacím organizáciám, a vysielacia organizácia (*Seven.One*), ktorá na celom území Nemecka vyrába a vysiela súkromný televízny program financovaný z reklamy. Na základe vzájomnej zmluvy o zastupovaní *Seven.One* požiadala *Corint Media*, aby jej vyplatila náhradu odmeny za prázdne nosiče z titulu výnimky na vyhotovenie rozmnoženiny pre súkromnú potrebu. *Corint Media* však tejto žiadosti nemohla vyhovieť, keďže nemecký autorský zákon vylučuje vysielateľov z nároku na náhradu odmeny. Otázkou teda bolo, či je takáto nemecká právna úprava zlučiteľná s právom EÚ, konkrétne či je v súlade s článkom 2 a článkom 5 ods. 2 písm. b) smernice 2001/29/ES⁵. SD EÚ rozhodol, že členský štát nesmie stanoviť výnimku pre vyhotovovanie rozmnoženín pre súkromné potreby z práva vysielacích organizácií na rozmnožovanie záznamov svojho vysielania, a zároveň vylúčiť právo na náhradu odmeny za takúto rozmnoženinu, ak im spôsobuje viac než minimálnu ujmu. Slovenský autorský zákon je s predmetným rozsudkom plne v súlade vďaka ustanoveniu § 127 ods. 2 Autorského zákona, ktorý stanovuje, že do práva vysielateľa nezasahuje osoba, ktorá bez súhlasu vysielateľa vyhotoví záznam jeho vysielania, okrem iného, aj v prípade vyhotovenia rozmnoženiny pre súkromnú potrebu podľa § 42 Autorského zákona za podmienky zaplatenia náhrady odmeny.

Druhý rozsudok⁶ sa týkal talianskeho práva a implementácie smernice 2014/26/EÚ⁷. LEA je talianska organizácia kolektívnej správy, kým *Jamendo* je spoločnosť založená podľa luxemburského práva a figuruje ako nezávislý subjekt správy, ktorý vykonáva svoju činnosť v Taliansku od roku 2004. LEA podala proti spoločnosti *Jamendo* žalobu o zdržanie sa konania, ktorou sa domáhala, aby bola spoločnosť *Jamendo* uložená povinnosť ukončiť činnosť sprostredkovania autorských práv v Taliansku. LEA tvrdila, že

4 Celé znenie rozsudku vo veci C-260/22 je dostupné na stránke SD EÚ: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&td=ALL&num=C-260/22>.

5 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22. mája 2001 o zosúladiení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti.

6 Celé znenie rozsudku vo veci C-10/22 je dostupné na stránke SD EÚ: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&td=ALL&num=C-10/22>.

7 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/26/EÚ z 26. februára 2014 o kolektívnej správe autorských práv a práv súvisiacich s autorským právom a o poskytovaní multiteritoriálnych licencií na práva na hudobné diela na on-line využívanie na vnútornom trhu.

spoločnosť Jamendo vykonáva túto činnosť v Taliansku protiprávne z dôvodu, že po prvé nie je zapísaná v zozname organizácií oprávnených sprostredkovať autorské práva, po druhé nespĺňa osobitné požiadavky stanovené talianskym zákonným dekrétom a po tretie neinformovala pred začatím svojej činnosti ministerstvo telekomunikácií. Spoločnosť Jamendo namietala, že smernica 2014/26/EÚ nebola do talianskeho práva správne transponovaná, pričom taliansky zákonodarca nepriznal nezávislým subjektom správy príslušné práva stanovené v tejto smernici. Podľa spoločnosti Jamendo sprostredkovateľskú činnosť v oblasti autorských práv môžu v Taliansku vykonávať iba organizácie kolektívnej správy, pričom ostatné subjekty (napr. nezávislé subjekty správy) sú nútené uzatvárať dohody o zastupovaní s organizáciami kolektívnej správy. SD EÚ bol teda požiadaný o výklad smernice 2014/26/EÚ s tým, aby zhodnotil, či môže právna úprava určitého štátu vyhradzovať prístup na trh v oblasti sprostredkovania autorských práv alebo v oblasti udeľovania licencií používateľom iba subjektom, ktoré sú organizáciami kolektívnej správy, a vylučovať tak nezávislé subjekty správy založené v tomto štáte alebo v iných členských štátoch. SD EÚ dospel k záveru, že právna úprava členského štátu, ktorá všeobecným a absolútnym spôsobom vylučuje možnosť nezávislých subjektov správy usadených v inom členskom štáte poskytovať svoje služby správy autorských práv v tomto prvom členskom štáte, nie je v súlade so smernicou 2014/26/EÚ.

Aktívne boli aj vnútroštátne súdy členských štátov EÚ, ktoré položili SD EÚ množstvo prejudiciálnych otázok a požiadali SD EÚ o výklad viacerých ustanovení autorskoprávných smerníc. Vybrať možno nasledujúce:

- Vo veci C-575/23⁸ ide o výklad čl. 18 až 23 a čl. 26 ods. 2 smernice o autorskom práve na jednotnom digitálnom trhu. Zamestnanci belgického štátneho orchestra – výkonní umelci mali podľa nového kráľovského nariadenia majetkové práva vyplývajúce z práv súvisiacich s autorským právom (všetky práva spojené s podaním a využívaním výkonov výkonných umelcov) postúpiť zamestnávateľovi – orchestru a boli odmenení iba paušálnou odmenou za postúpenie týchto práv na celú dobu ich trvania a pre celý svet. SD EÚ má teda zodpovedať, či práva súvisiace s autorským právom, konkrétne práva výkonných umelcov – stálych zamestnancov orchestra k výkonom uskutočneným v rámci ich pracovnoprávneho vzťahu, môžu byť postúpené prostredníctvom právného predpisu, a či je to v súlade s uvedenými článkami smernice o autorskom práve na jednotnom digitálnom trhu.
- Vec C-580/23⁹ sa týka výkladu článkov 2 až 4 smernice 2001/29/ES a diel úžitkového umenia, v danom prípade posúdenia originality a podobnosti jedálenských stolov. SD EÚ by mal posúdiť, aké faktory alebo pojmové značky sa majú skúmať, aby si predmet úžitkového umenia zaslúžil ochranu autorským právom ako dielo, napr. či predmet úžitkového umenia má vyjadrovať slobodné a tvorivé rozhodnutia autora, odrážať osobnosť autora, byť originálny už pri tvorbe alebo skúmať, či až konečný výsledok vyjadruje umelecký dojem. Rovnako by mal SD EÚ posúdiť podobnosť diela úžitkového umenia so všeobecnými prvkami dizajnu alebo dizajnovými trendmi, ako aj, či je relevantné, že rovnaký alebo podobný predmet bol vytvorený už pred vytvorením nového predmetu.
- Vec C-795/23¹⁰ tiež úzko súvisí s dielami úžitkového umenia, tentokrát s modulárnym systémom nábytku, t. j. kombinovateľným a voľne montovateľným nábytkom, ktorý pozostáva z pochrómovaných okrúhlych rúr zostaviteľných do rámu pomocou guľatých spojovacích uzlov a s možnosťou vkladať do rámov rôznofarebné kovové plné plochy – panely. Opäť sa žiada o výklad smernice 2001/29/ES, o posúdenie pojmu dielo a súbehu dizajnovéj a autorskoprávnej ochrany i o posúdenie originality. V prípade originality otázky smerujú predovšetkým k tomu, či sa má v rámci autorského práva vychádzať aj zo subjektívneho pohľadu tvorcu na tvorivý proces, z vedomého prijímania slobodných a tvorivých rozhodnutí tvorcom, ako aj z toho, či a do akej miery našla umelecká tvorba v diele objektívny výraz – napr. že dizajn alebo dielo bolo prezentované na umeleckých výstavách alebo v múzeách alebo bolo uznané v odborných kruhoch.
- Vec C-797/23¹¹ sa zameriava na výklad čl. 15 smernice o autorskom práve na jednotnom digitálnom trhu, konkrétne na povinnosť odmeny (primeranej kompenzácie), ktorú majú platiť poskytovatelia služieb informačnej spoločnosti (ISSP) v prospech vydavateľov, i na ďalšie povinnosti, ktoré majú poskytovatelia služieb informačnej spoločnosti (ISSP) voči vydavateľom, a to v nadväznosti na dodržiavanie slobody podnikania, voľnej hospodárskej súťaže a zásady proporcionality.

8 Znenie návrhu na začatie prejudiciálneho konania a prejudiciálne otázky vo veci C-575/23 sú dostupné na stránke SD EÚ: <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-575/23>.

9 Znenie návrhu na začatie prejudiciálneho konania a prejudiciálne otázky vo veci C-580/23 sú dostupné na stránke SD EÚ: <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-580/23>.

10 Znenie návrhu na začatie prejudiciálneho konania a prejudiciálne otázky vo veci C-795/23 sú dostupné na stránke SD EÚ: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=282944&pageIndex=0&doclang=SK&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=108265>.

11 Znenie návrhu na začatie prejudiciálneho konania a prejudiciálne otázky vo veci C-797/23 sú dostupné na stránke SD EÚ: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=283345&pageIndex=0&doclang=SK&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=111836>.

- Vo veci 37/24¹² bol SD EÚ požiadaný o výklad čl. 8 ods. 2 smernice 2006/115/ES¹³, ako aj čl. 16 ods. 2 smernice 2014/26/EÚ. Otázkou je, či vnútroštátna právna úprava (v tomto prípade rumunská) má zaručovať minimálnu (paušálnu) primeranú odmenu pre nositeľov práv – výrobcov zvukových záznamov zastúpených organizáciami kolektívnej správy z použitia zvukových záznamov uverejnených na komerčné účely vysielaním alebo akoukoľvek formou verejného prenosu, a to bez ohľadu na dosiahnuté príjmy alebo výdavky, ktoré vznikli rozhlasovým a televíznym vysielateľom. SD EÚ by mal tiež zodpovedať, či je vnútroštátny súd oprávnený a povinný overiť, či percentuálne odmeny vypočítané vo vzťahu k skutočným príjmom rozhlasových a televíznych vysielateľov sú primerané a dostatočné pre nositeľov práv i pre používateľov, alebo naopak, či majú zjavne zanedbateľnú alebo zjavne excesívnu povahu. Aké kritériá sa majú použiť na určenie vhodnej miery primeranosti? Môžu sa namiesto kritéria deklarovaných príjmov vysielateľov uplatniť aj alternatívne kritériá – napr. určenie odmeny na základe výdavkov vynaložených vysielateľmi na činnosť vysielania alebo odmeny vyplácané podobnými vysielateľmi?

- Vo veci C-127/24¹⁴ nebola opomenutá ani často rozhodovaná problematika verejného prenosu v zmysle smernice 2001/29/ES a jeho znakov. Tentokrát otázky smerovali k posúdeniu, či predstavujú obyvatelia komerčne prevádzkovaného domova dôchodcov „neurčitý počet potenciálnych adresátov“, keďže majú vo svojich izbách televízne a rozhlasové prípojky a prevádzkovateľ domova dôchodcov im sprostredkúva vysielanie ním prijímané prostredníctvom vlastného satelitu. Rovnako sa podľa návrhu prejudiciálneho konania má vymedziť, či ide v tomto prípade o „novú verejnosť“, teda ak prevádzkovateľ domova dôchodcov, ktorý koná s cieľom dosiahnuť zisk, ďalej sprostredkúva vysielanie prijaté prostredníctvom vlastného satelitného systému do existujúcich televíznych a rozhlasových prípojek v izbách obyvateľov domova.

Na základe uvedených začatých prejudiciálnych konaní možno teda očakávať rôznorodú paletu rozhodnutí SD EÚ, ktoré môžu mať podstatný vplyv na ďalšiu následnú autorskoprávnú judikatúru i legislatívu na európskej a vnútroštátnej úrovni.

JUDr. Jakub Slovák
odbor autorského práva,
Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

12 Znenie návrhu na začatie prejudiciálneho konania a prejudiciálne otázky vo veci C-37/24 sú dostupné na stránke SD EÚ:

<https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-37/24&language=en>.

13 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/115/ES z 12. decembra 2006 o nájomnom práve a výpožičnom práve a o určitých právach súvisiacich s autorskými právami v oblasti duševného vlastníctva.

14 Znenie návrhu na začatie prejudiciálneho konania a prejudiciálne otázky vo veci C-127/24 sú dostupné na stránke SD EÚ:

<https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-127/24&language=en>.

duševné

REVUE PRE TEÓRIU A PRAX
V OBLASTI DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA

INTELLECTUAL PROPERTY | GEISTIGES EIGENTUM | LA PROPRIÉTÉ INTELLECTUELLE

vlastníctvo

je tu pre vás 28 rokov!

... PRETOŽE CHCEME, ABY INFORMÁCIE ZO SVETA DV BOLI DOSTUPNÉ KAŽDÉMU,

... PRETOŽE SME TU PRE INDIVIDUÁLNYCH PRIHLASOVATEĽOV,

... PRETOŽE SME TU PRE UNIVERZITY A VÝSKUMNÉ STREDISKÁ,

... PRETOŽE SME TU PRE MALÉ A STREDNÉ PODNIKY,

... PRETOŽE OTVORENÁ VEDA JE BUDÚCNOSŤ,

... PRETOŽE SI VÁŽIME NAŠICH ČITATEĽOV,

... PRETOŽE KRÁČAME S DOBOU,

... A PRETO SME **OPEN ACCESS!**